

Razvoj sporazumevalne zmožnosti v glasbenem jeziku v projektu SKUM

Branka Rotar Pance

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani

branka.rotarpance@ag.uni-lj.si

Projekt Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (2017–2022) otrokom in mladostnikom omogoča srečevanja z umetniki ter različnimi umetnostnimi jeziki v avtentičnih učnih okoljih. Na glasbenem področju projektne aktivnosti spodbujajo razvoj sporazumevalne zmožnosti v glasbenem jeziku. Predstavljamo pet projektnih glasbenih dogodkov, izvedenih »v živo« z učenci Osnovne šole Pivka. Učenci so bili kot izvajalci, poslušalci in ustvarjalci vključeni v tematske projektne aktivnosti, preko katerih so spoznavali gostujočega glasbenega umetnika, njegov poklic in delovanje. Vsak dogodek je bil timsko načrtovan, izveden in evalviran s strani umetnika, učiteljice in raziskovalke – strokovne spremljevalke. Predstavljamo izsledke raziskave, v kateri smo preučevali, kako so učenci celostno doživeli vsak projektni glasbeni dogodek in glasbenega umetnika. Učenci so glasbene dogodke največkrat označili kot zanimive in zabavne. Najbolj jim je bilo všeč, kadar jih je umetnik vključil v igranje na inštrumente, kadar so plesali, ustvarjali v skupinah in peli. Skozi dejavnosti, ki jih je vodil umetnik, so obravnavane vsebine bolje razumeli in si jih zapomnili. Čeprav niso spremenili odnosa do klasične glasbe, so poudarili, da so jo umetniki predstavili na zanimiv način. Všeč jim je bila vključitev popularne glasbe in jaza. Glasbeni dogodki v projektu SKUM so učencem obogatili vsakdanje šolsko življenje. Analiza sodelovanja med umetnikom, učiteljem in raziskovalcem je pokazala uspešno interakcijo in sinergijo umetniške, didaktične ter raziskovalne ekspertize članov tima.

Ključne besede: kulturno-umetnostna vzgoja, glasba, projekt SKUM, glasbeni dogodki, glasbena komunikacija

Uvod

Zadnji dve desetletji sledimo sistematičnemu in kontinuiranemu razvoju koncepta kulturno-umetnostne vzgoje (KUV) ter strategij njenega udeležanja v vzgoji in izobraževanju. Temeljne smernice KUV sta na mednarodnem področju opredelila UNESCO (UNESCO 2006; 2010) in Evropska komisija (European Commission 2016). Med slovenskimi, za razvoj KUV pomembnimi dokumenti in aktivnostmi izpostavljamo zgodnejšo evalvacijsko študijo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije o kulturni vzgoji (2006), ki je bila poleg še nekaterih drugih dokumentov podlaga za »Državne smernice za

kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju», sprejete leta 2009. V istem letu je zaživel Kulturni bazar, ki ima zdaj poleg vsakoletne državne izvedbe v ljubljanskem Cankarjevem domu tudi lokalne izvedbe (Maribor 2017, 2021; Nova Gorica 2019). Kulturni bazar je postal slovenska informacijska in programska baza KUV ter spletno stičišče vseh ponudnikov programov in dogodkov s področja KUV.

Umestitev KUV v Resolucijo o Nacionalnem programu za kulturo 2008–2011 (ReNPK0811) je bila pomembna prelomnica medresorskega sodelovanja, vključevanja in povezovanja različnih deležnikov ter ponudnikov s področja KUV. Splošni pomen KUV opredeljuje zadnja Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22-29, razdelek Kulturna in umetnostna vzgoja, 3. in 4. vrstica): »V javni interes sodi skrb za dostopnost kakovostne KUV kot temeljne pravice vsakega posameznika ter hkrati krepitev zavesti o njenem pomenu za celosten razvoj posameznika in družbe kot celote.«

ReNPK22-29 izpostavlja (razdelek Kulturna in umetnostna vzgoja):

- potrebo po nadaljnjem ozaveščanju in promoviranju vloge KUV v celotni vertikali vzgoje in izobraževanja;
- zagotavljanje razpršene dostopnosti profesionalne KUV otrokom in mladim po vsej Sloveniji s posebnim poudarkom na kakovosti;
- vključenost formalnega in neformalnega izobraževanja v aktivnosti, ki otrokom in mladim omogočajo spoznavanje različnih področij kulture in umetnosti, raziskovanje in ustvarjalnost na različnih področjih kulture ter umetnosti, aktivno participacijo v umetniških in kulturnih dejavnostih, kakovostne učne situacije v avtentičnih učnih okoljih in ustvarjalno preživljanje prostega časa;
- upoštevanje razvojnih vidikov otrok in mladih v programih in projektih, zasnovanih za različne ciljne skupine KUV;
- načrtno zagotavljanje usposabljanja izobraževalcev in kulturnih delavcev na področju KUV ter vzpostavljanje partnerskih povezav na nacionalni ravni in v lokalnih skupnostih.

KUV je presečišče vzgojno-izobraževalnega, kulturnega in znanstvenega sektorja (Golobič 2016). V vertikali splošnega izobraževanja je preko udeležanja ciljev učnih načrtov obveznih in izbirnih predmetov, preko interesnih dejavnosti, kulturnih dni, projektov in natečajev integrirana v formalno izobraževanje (Golobič 2019). V vrtcih in šolah delujoči koordinatori KUV kot »ambasadorji« kulture, umetnosti ter izobraževanja povezujejo vzgojno-izobraževalne zavode s kulturnimi ustanovami, z društvi, s posamezniki

umetniki in spodbujajo kreativna partnerstva (Gombač 2022). Skupaj s koordinatorji KUV v kulturnih ustanovah in v lokalnih skupnostih izgrajujejo nacionalno mrežo KUV, ki je medresorsko koordinirana in skrbi tudi za izobraževanja strokovnih delavcev (Kulturni bazar b. l.).

Glasbena umetnost kot področje KUV in projekta SKUM

Na področju glasbene umetnosti lahko historično sledimo dolgoletnemu razvoju programov in prireditev, ki so bili ciljno zasnovani za različne starostne populacije otrok in mladine ter jih danes lahko uvrščamo na področje KUV (Golobič 2016; 2019). Prve začetke najdemo v dejavnosti Orkestralnega društva Glasbene Matice Ljubljana, ki je v letih 1919–1945 prirejalo vodene koncerte za šolsko mladino (Rotar Pance 2022). Po več desetletjih lahko ugotavljamo, da kljub številnim ustanovam, društvom in posameznikom, ki ponujajo posebne programe in glasbene dogodke za določeno ciljno populacijo, še vedno (pre)majhno število otrok in mladih glasbo doživi »v živo« v avtentičnem okolju (v koncertnih dvoranah in na različnih kulturnih prizoriščih). Prav tako nimajo dovolj možnosti in priložnosti, da bi jih v svet glasbene komunikacije neposredno popeljal umetnik. Vzel na tem področju je z novimi pristopi in s poudarjeno aktivno vlogo umetnikov zapolnil petletni projekt (2017–2022) Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (SKUM).¹

V projektu SKUM so se na šestih umetnostnih področjih razvijali novi modeli in pristopi srečevanj otrok ter mladih z umetniki v različnih učnih okoljih. Z omogočanjem umetniških izkušenj na likovnem, plesnem, književnem, uprizoritvenem, glasbenem, vizualnem ter multimedijem področju so otroci in mladi od vrtca do konca srednje šole dejavnostno razvijali sporazumevalno zmožnost v umetnostnih jezikih. Na delo v različnih učnih okoljih je neposredno vplivala pandemija koronavirusa, ki je popolnoma spremenila običajno šolsko življenje. Projektne dejavnosti so na vseh umetnostnih področjih spodbudile raziskovanje didaktične in kreativne uporabe IKT v KUV ter blažile negativne učinke šolanja na daljavo v času zaprtja šol (Krofič 2022). Raziskava na področju plesne umetnosti (Jeler, Kamnikar in Geršak 2021) je pokazala veliko naklonjenost učencev inovativnim pristopom z vključevanjem umetnikov v pouk na daljavo, višjo raven motivacije in čustveno anga-

¹ Projekt SKUM sta sofinancirali Republika Slovenija in Evropski socialni skladi v okviru prednostne osi 10, Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost. Poslovodeči konzorcijski partner je bila Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem. Projekt je vodila prof. dr. Bogdana Borota. SKUM je v konzorciju povezoval 32 partnerjev od vrtca do univerze in raziskovalnih zavodov, 59 umetnikov in 53 kulturnih ustanov.

žiranost, ki ju je pri učencih spodbudila umetnost. V raziskavi, ki so jo Vesna Geršak idr. (2022) izvedli med osnovnošolskimi in srednješolskimi učitelji v začetnem obdobju izvajanja projekta SKUM, so preučevali stališča učiteljev o integraciji umetnosti v učne procese in njenem vplivu na učence ter dijake. Obe skupini učiteljev sta ocenili, da integracija umetnosti v največji meri vpliva na sproščenost učencev/dijakov, na pozitivno razredno klimo in boljše počutje učencev/dijakov v razredu ter na njihovo ustvarjalnost. Osnovnošolski učitelji so poleg navedenega menili, da integracija umetnosti v največji meri vpliva na pomnjenje vsebin in pri učencih vzbuja zanimanje zanje.

Na področju glasbene umetnosti so bile projektne dejavnosti usmerjene v aktivno glasbeno komunikacijo. Sporazumevanje v glasbenem jeziku je vključevalo glasbeno produkcijo, reprodukcijo in recepcijo ter otrokom in mladim omogočilo pridobivanje estetskih izkušenj. V ospredju sta bili njihova celostna angažiranost in participacija skozi interakcijo z glasbenim umetnikom ter učiteljem glasbe. Glasbeni dogodki projekta SKUM so omogočali sodelovalno učenje z vrstniki in odraslimi, ki so bili spodbujevalci razvoja sporazumevalne zmožnosti v glasbenem jeziku.

V projektu SKUM smo na glasbenem področju razvijali nov model timskega dela umetnika, v partnerskem vzgojno-izobraževalnem zavodu (VIZ) delujočega vzgojitelja/učitelja glasbenih predmetov in raziskovalca – strokovnega spremljevalca. Timsko delo je potekalo spiralno, vključujoč vse faze: načrtovanje glasbenega dogodka, vsebinske in organizacijsko-tehnične priprave, izvedbo glasbenega dogodka, njegovo dokumentiranje, refleksijo in zaključno evalvacijo. Timsko delo je zagotavljalo interakcijsko srečevanje treh ekspertiz: umetniške, didaktične in raziskovalne. Generiralo je nove ideje in spodbujalo učenje drug od drugega ter drug ob drugem. Izhodiščni izbor naslova glasbenega dogodka se je navezoval na splošne in operativne cilje učnega načrta za izbrano skupino/razred, za katero/-ega je bil glasbeni dogodek organiziran.

Čeprav smo v projektu SKUM načrtovali, da bo največ glasbenih dogodkov potekalo v avtentičnih učnih okoljih – v koncertnih dvoranah, glasbenih ateljejih, snemalnih studijih in v drugih prostorih, kjer delujejo glasbeniki –, so zunanje okoliščine vplivale, da jih je bil večji del izveden v prostorih VIZ, ki pa so bili za izvedbo preurejeni. Učilnice, igralnice in drugi izbrani večji šolski prostori so postali glasbena prizorišča, na katerih so se otroci in mladi srečevali z glasbenimi umetniki, spoznavali njihovo delo in z aktivno participacijo razvijali svoje glasbene sposobnosti, spretnosti, znanja ter socialne veščine. V času zaprtja VIZ zaradi koronavirusa smo izvedbo glasbenih projektne dejavnosti v osnovnih šolah prenesli v virtualno učno okolje. Pri vseh izvedbah v

različnih učnih okoljih smo si prizadevali, da bi v največji možni meri razvijali sporazumevalno zmožnost otrok in mladih v glasbenem jeziku, spodbujali njihovo ustvarjalnost in raziskovalno radovednost, razvijali njihove interpretacijske zmožnosti, muzikalnost, sposobnost poglobljenega doživljanja glasbenih del, kritično mišljenje in estetsko naravnost.

Namen in cilj raziskave

V raziskavi smo se osredinili na enega od sodelujočih VIZ, v katerem je bilo izvedenih največ glasbenih dogodkov v okviru projekta SKUM. Namen in cilji raziskave so bili:

- ugotoviti, kako učenci celostno doživijo in izkusijo projektni glasbeni dogodek v različnih učnih okoljih;
- ugotoviti, kako sodelujoči umetniki in učiteljice GUM ocenjujejo odzivnost učencev na glasbene dejavnosti ter glasbeno komunikacijo v različnih učnih okoljih;
- preizkusiti in ovrednotiti dimenzije timskega dela umetnika, učiteljice GUM ter raziskovalke – strokovne spremljevalke na uspešnost izvedbe novega modela KUV.

Na osnovi namena in ciljev raziskave smo opredelili naslednja raziskovalna vprašanja:

- RV1 Kako učenci celostno doživijo projektni glasbeni dogodek?
- RV2 Kakšne glasbene izkušnje in znanja pridobijo na različnih glasbeno-dejavnostnih področjih ob delu z umetnikom?
- RV3 Kakšni so vtisi umetnika in učiteljice GUM o odzivnosti učencev ter njihovi aktivni participaciji v projektnem glasbenem dogodku?
- RV4 Na katerih področjih timsko delo umetnika, učiteljice GUM in raziskovalke – strokovne spremljevalke vpliva na uspešnost izvedbe novega modela KUV v projektu SKUM?

Metodologija

V raziskavi smo uporabili kvalitativni pristop raziskovanja. V okviru akcijske raziskave in členitvene študije primera (Kordeš in Smerdu 2015; Mesec 1998; Štemberger 2020, Vogrinc 2008) smo analizirali glasbene dogodke, pripravljene in izvedene v okviru projekta SKUM za učence iste generacije na OŠ Pivka v šolskih letih 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022. Uporabljen je bil idiografski pristop (Vogrinc 2008), s katerim smo preučevali posamezne elemente glasbenih dogodkov, ki so jih učenci doživeli »v živo«. Raziskovanje

je potekalo v petih etapah, v katerih so učenci spoznavali delovanje in ekspertizo sodelujočih glasbenih umetnikov. Glasbeni dogodki so se navezovali na cilje in predlagane vsebine učnega načrta za glasbeno umetnost (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011). Učenci so bili aktivno vključeni v glasbene dejavnosti kot izvajalci, poslušalci in (so)ustvarjalci. Vsak glasbeni dogodek je vključeval timsko delo umetnika, učiteljice GUM in raziskovalke – strokovne spremljevalke (v nadaljevanju raziskovalke). Delo je potekalo hermenevitično: raziskovalna vprašanja in pristope smo prilagajali etapi raziskovalnega cikla, dinamiki dela z učenci, dinamiki timskega dela snovalcev in izvajalcev glasbenih dogodkov v okviru projekta SKUM ter zunanjih okoliščin.

Udeleženci

Udeležence smo izbrali namensko in priložnostno. V raziskavo smo vključili učence generacije ($N = 48$), ki je bila v šolskem letu 2019/2020 vpisana v 7. a- (22 učencev) in 7. b-razred (26 učencev) na OŠ Pivka.² V projektu SKUM so v šolskem letu 2019/2020 z učenci delali tolkalist Jaka Strajnar, specialist za stara glasbila Janez Jocif in plesalka, specialistka za starinske plese Barbara Kanc. V šolskem letu 2020/2021 so učenci kot osmošolci spoznali opernega pevca Jureta Počkaja³ in dirigentko ter pianistko Mojco Lavrenčič,⁴ v šolskem letu 2021/2022 pa kot devetošolci violinistko Ano Mezgec. V vseh petih etapah akcijskega cikla sva bili poleg navedenih umetnikov v projektno timsko delo vključeni učiteljica GUM na OŠ Pivka Damjana Morel in raziskovalka Branka Rotar Pance (Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo). Umetniki so glasbene dogodke pripravili in izvedli v statusu samozaposlenih v kulturi ali pa pod okriljem Zveze glasbene mladine Slovenije.

Zbiranje podatkov

V skladu s cilji in potekom raziskave smo uporabili različne tehnike zbiranja podatkov. Za prve tri glasbene dogodke smo oblikovali krajši vprašalnik za učence, vsebinsko povezan z umetnikom, izvedenimi glasbenimi dejav-

² V posameznih raziskovalnih etapah je bilo v glasbene dogodke vključenih različno število učencev, kar se je povezovalo z njihovo prisotnostjo v šoli na dan izvedbe projektne aktivnosti.

³ Jure Počkaj je bil v šolskem letu 2020/2021 vključen tudi v izvedbo projektne glasbenega dogodka za učence 9. razredov OŠ Pivka. Epidemične razmere so zahtevale izvedbo na daljavo z uporabo aplikacije Zoom, ki je omogočila timsko izvedbo glasbenega dogodka Spevoigra Jamska Ivanka za učence 9. a- in 9. b-razreda (izvedbi 16. 11. 2020). Za obe izvedbi je zbrana vsa dokumentacija, ki pa ni vključena v tokratno analizo, ker zajema učence iz druge generacije.

⁴ Za osmošolce sta izvedla en projektne dogodek »na daljavo« in en koncertni dogodek »v živo«.

nostmi in obravnavanimi vsebinami dogodka. Za četrty in peti projektni glasbeni dogodek smo učence povabili, naj v kratkem poročilu predstavijo svoja glasbena doživetja in izkušnje. Učiteljica GUM in sodelujoči umetniki so bili povabljeni k uporabi obrazcev za refleksijo (SWOT analiza) ter k ustnim refleksijam. Širino zajema podatkov so omogočile pisne priprave za vsak posamezni glasbeni dogodek, videoposnetki in fotodokumentacija izvedenih glasbenih dogodkov, poročila učiteljice GUM na spletni strani OŠ Pivka, dokumentirana e-komunikacija med učiteljico GUM in raziskovalko ter terenski zapisi in refleksije raziskovalke.

Obdelava podatkov

Kvalitativna analiza besednega gradiva temelji na odprtem kodiranju podatkov (Kordeš in Smerdu 2015; Vogrinc 2008), induktivnem in interpretativnem pristopu. Analizirali smo vse pridobljene podatke, pri čemer poudarjamo, da je analizo SWOT največkrat uporabila učiteljica GUM. Večina sodelujočih umetnikov je ustno, v pogovorih z učiteljico GUM in raziskovalko po izvedenih glasbenih dogodkih, podala povratne informacije o izvedenem glasbenem dogodku.

Rezultati in razprava

Prva etapa: tolkalist Jaka Strajnar in Glasba v davnini

Projektni glasbeni dogodek, Glasba v davnini, je bil izveden 23. 9. 2019 v glasbeni učilnici OŠ Pivka, ločeno za učence 7. a- in 7. b-razreda. Tolkalist Jaka Strajnar je z učenci ob uporabi tehnike *body percussion* raziskoval možnosti uporabe človeškega telesa kot tolkala. Z izvajanjem različnih ritmičnih vzorcev jih je uvajal v tehniko igranja *body percussion* ter spodbujal improvizacijo učencev ob predvajani popularni glasbi. Ob tem je igral na kahon. Učenci so pod vodstvom učiteljice zapeli že znano pesem iz prejšnjega šolskega leta in pesem *Indijanski ples*, ki so se jo naučili pred glasbenim dogodkom. Pod Strajnarjevim vodstvom so k *Indijanskemu plesu* v skupinah ustvarili ritmično spremljavo in jo izvedli. Z učiteljico GUM so ponovili, kaj je znanega o glasbi v pradavnini in da je bila pri nas v arheološkem parku Divje babe odkrita neandertalčeva piščal, najstarejše do zdaj odkrito glasbilo na svetu.

Analiza odgovorov učencev

Analiza odgovorov učencev je pokazala, da jim je bilo pri Glasbi v davnini najbolj všeč ustvarjanje:⁵

⁵ Izjave učencev so delno jezikovno korigirane, vsebinski poudarki pa so nespremenjeni.

Zelo dobro je bilo slišati, kako ustvarjamo zvoke, kadar udarjamo po svojem telesu.

Všeč mi je bilo, da smo pri *Indijanskem plesu* sami ustvarjali ritem.

Všeč jim je bilo tudi igranje ob posneti glasbi:

Zelo mi je bilo všeč, ko smo s telesom ustvarjali melodijo z glasbo, ki jo je vrтел po zvočniku.

Najbolj všeč mi je bilo, ko smo igrali ritem ob glasbi.

Jaka Strajnar je v njih vzbudil željo po igranju na kahon:

Vse mi je bilo všeč, želel pa bi si, da bi igrali na kahone.

Pri prihodnjih srečanjih želim, da bi uporabljali kahone.

Učenci so uživali v skupinskem delu:

Najbolj mi je bilo všeč, kar smo delali po skupinah po šest ali osem. Naslednjič bi se isto dali v skupine po tri fante in tri punce. S kahoni bi ustvarjali melodijo kakor prej s telesom.

Učenci so ugotovili, katera glasbena znanja so pridobili:

Spoznal sem različne zvoke, ki nastajajo z udarjanjem po telesu. Naučil sem se nove ritme.

Izvedela sem, da je človeško telo eno veliko glasbilo, ki sprošča zvok, če se dotakneš ali udariš po njem.

V povezavi z glasbenimi sposobnostmi in spretnostmi so zapisali:

Naučila sem se več novih ritmov, več imam občutka tudi za kahon.

Napredoval sem v ritmih v skupinah. Spoznal sem nove ritme in se jih naučil izvajati.

Učenje in igranje na telesna tolkala so zaznavali kot zabavno, čeprav so posamezniki ob napačnem udarjanju po telesu čutili tudi bolečine: »Zelo zabavno, ampak boleče.«

Velika večina učencev je glasbeni projektni dogodek celostno doživela zelo pozitivno. Le zelo redki posamezniki so podali kakšen nevtralen odgovor ali pa so navedli, da jim glasbeni dogodek ni bil všeč.

Analiza odgovorov umetnika

Tolkalist Jaka Strajnar je izpostavil predvsem didaktične vidike uspešnosti izvedbe posameznih aktivnosti v obeh razredih ter uspešnost glasbene komunikacije z učenci s posebnim poudarkom na skupinskem delu. Prepoznal je tudi glasbene potenciale posameznega razreda: »Razred bi lahko izvedel tudi zahtevnejše ritmične vzorce in ritme z dvoglasnim petjem. S tem razredom bi bila možna priprava zahtevnejše skladbe za nastop v šoli ali zunaj nje.« Podal je predloge za razreševanje šibkih točk pri posamezni dejavnosti, npr.: »Posamezne skupine potrebujejo vodje, da odštejejo oziroma dajo znak za začetek. Ker vodje niso »odštele« v ritmu, začetki skladb niso bili eksaktni. Znotraj skupin bi tako vodje morale dobiti primerna navodila, njihova vloga pri izvedbi pa bi jim morala biti predstavljena in bolj pojasnjena.«

Analiza odgovorov učiteljice GUM

Učiteljica GUM je ocenila odzivnost učencev z vidika svojega poznavanja ravni glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj v posameznem razredu. Zelo pozorno je sledila interesom, ki so jih učenci pokazali pri posameznih glasbenih aktivnostih:

Prednost pri delu v [...] razredu je, da ima večina učencev dobre glasbene predispozicije, nekaj jih tudi že več let sodeluje v pevskem zboru, nekaj jih obiskuje tudi glasbeno šolo. Ti učenci so se pri glasbenih aktivnostih bolje odrezali, predvsem pri petju obeh pesmi in pri aktivnostih *body percussion*. V drugem delu ure pa me je razred v celoti zelo prijetno presenetil z zanimanjem za skupinsko delo, z iskanjem in izražanjem zanimivih idej, z zavzetim sodelovanjem v skupini. Posebno sem bila vesela, ko sta se fant, ki je bil sam v skupini deklet, in dekle, ki je bilo samo v skupini fantov, popolnoma zlila z ostalimi, kar v tej starosti ni ravno pravilo.

Razmišljala je tako o splošnorazvojnem kot tudi o glasbenorazvojnem vidiku in njej poznanih socialnih interakcijah v posameznem razredu ter s tem v zvezi zapisala nekaj predlogov rešitev za še kakovostnejši razvoj glasbene sporazumevalne zmožnosti v posameznem razredu.

Analiza timskega dela in izvedbe glasbenega dogodka s strani raziskovalke

V timskem delu ima pomembno vlogo učiteljica GUM, ki v povezavi z izbranim umetnikom in njegovo ekspertizo ter s cilji predmetnega učnega načrta

izbere naslov glasbenega dogodka. O njegovi organizaciji in poteku se dogovori z umetnikom, pripravi osnutek pisne priprave in jo pošlje v pregled raziskovalki. Odprta je za vse podane predloge in z odlično organizacijo zagotovi uspešnost izpeljave glasbenega dogodka. Sodelujoči umetnik je z učiteljico sodeloval že v lanskem šolskem letu.⁶ Pri izvedbi dogodka je razvidno, da poleg glasbene ekspertize zelo dobro obvlada metode dela z vključeno starostno populacijo učencev in jih zna skozi vse dejavnosti vključiti v glasbeno komunikacijo. Zelo je odprt za timsko delo, ki vnaša spremembo v njegovo siceršnjo prakso izvajanja glasbenih delavnic za različne starostne skupine udeležencev.

Druga etapa: Srednjeveška glasbila s specialistom za stara glasbila Janezom Jocifom

Projektni glasbeni dogodek Srednjeveška glasbila je bil izveden 13. 11. 2019 v glasbeni učilnici OŠ Pivka, ločeno za učence 7. a- in 7. b-razreda. Janez Jocif je v učilnico prinesel replike srednjeveških glasbil in igral nanje. Učenci so spoznali, kako se igra na šalmaj, krummhorn, dude, portativ, oprekelj, enoročno piščal, boben, hurdy-gurdy in kljunasto flavto, ter slišali odlomke srednjeveških skladb, zaigrane na našeta glasbila. Posamezni učenci so lahko tudi preizkusili način igranja na nekaj inštrumentov. Vtise in spoznanja, ki so jih dobili ob njihovih zvokih in zaigranih melodijah, je umetnik podkrepil s slikovnimi gradivi in z razlago ob predstavitvi v PowerPointu. Učiteljica GUM je vodila pevski del ure: z učenci so v uvodu zapeli *Glasbeni pozdrav* Katje Gruber, med potekom pa skladbo *Moniot d'Arras* (*Poredni maj*, slov. bes. Jože Humer). Njihovo petje je inštrumentalno spremljal Janez Jocif. Pod njegovim vodstvom so učenci na Orffova glasbila ustvarili ritmično spremljavo k skladbi *Poredni maj* in jo soizvedli skupaj z Janezom Jocifom.

Analiza odgovorov učencev

Na drugem glasbenem dogodku so v odgovorih učencev izrazito prevladovala pozitivne izjave o celostnem doživetju glasbenega dogodka. Najbolj je izstopalo mnenje, da so »v živo« doživeto srednjeveško glasbo izkusili povsem drugače:

Srednjeveška glasba, izvedena v živo, mi naredi čisto drug občutek, saj jo lahko vidim in poslušam v živo. Glasba iz posnetkov pa ni tako zanimiva, saj jo vidim samo na posnetku.

⁶ Prim. Morel (2019).

Name naredi večji vtis glasba »v živo«, ker lahko tudi vprašam, kaj je kakšna stvar na glasbilu.

Menili so, da so se na glasbenem dogodku več naučili in da je tak način učenja zanje tudi zanimivejši:

Učna ura je bila zanimiva in poučna, menim pa, da bi morali imeti več takšnih ur.

Izvedela sem veliko novega kar pri običajnih [urah] ne bi, zato so mi bolj všeč take ure.

Zanimivo, všeč mi je bilo. Izvedela sem stvari, o katerih prej nisem imela pojma (da so bile npr. dude tudi pri nas).

Tovrstna predstavitev je vplivala na pomnjenje: »V živo lepše glasba zveni in tudi lažje si jo potem zapomniš.« Učenci so predstavitev »v živo« doživeli tudi kot zabavno:

Doživela sem jo zabavno, saj sem spoznala veliko novih in drugačnih glasbil.

Zelo je bilo lepo in zabavno ter poučno.

Občudovali so instrumentalno igro Janeza Jocifa na različna glasbila. Ob oceni lastnih spretnosti igranja na Orffova glasbila so zaznavali, da bi morali še vaditi igranje nanje:

Ne bi znala tako dobro igrati kakor Janez Jocif, ampak bi se navadila.

Mislim, da mi kar gre, a moram še malo vaditi.

Analiza odgovorov umetnika

Umetnik je po vsaki izvedbi v krajšem pogovoru z učiteljico GUM in raziskovalko pohvalil dobro odzivnost ter sodelovanje učencev in v povezavi s svojimi dosedanjimi izkušnjami pri predstavitvah srednjeveških glasbil komentiral obe izvedbi. Posredoval je ideje, kaj bi lahko dejavnostno in vsebinsko pripravil za naslednji projektni glasbeni dogodek na OŠ Pivka.

Analiza odgovorov učiteljice GUM

Učiteljica GUM vedno zelo pozorno spremlja delo in sodelovanje učencev v vsakem razredu. V podanih ocenah je znova izhajala iz zmožnosti glasbene komunikacije in sporazumevalne zmožnosti vsakega razreda in posameznikov v njem:

Paziti je potrebno na zahtevnost tako petja kot igranja. Učenci z boljšimi glasbenimi predispozicijami in učenci, ki imajo izkušnje s petjem v pevskem zboru ali pa igranjem na instrumente, morajo dobiti na teh področjih zahtevnejše naloge kot tisti, ki takšnih predznanj nimajo. Tako ohranimo pri učencih interes za glasbeno izvajanje, saj ni delo niti prelahko niti pretežko.

Izpostavila je priložnost za nadgradnjo tovrstne projektne dejavnosti:

Ker veliko fantov iz tega razreda zanimajo tehnične zadeve, bi lahko uro nadgradili z izdelavo enostavne kopije katerega izmed predstavljenih glasbil. Kar nekaj jih obiskuje bodisi izbirne predmete ali pa krožke tehnične narave, kjer že uspešno izdelujejo razne predmete, predvsem iz lesa, zato bi bil to zanimiv izziv.

Analiza timskega dela in izvedbe glasbenega dogodka s strani raziskovalke

Projektni glasbeni dogodek je bil zelo dobro pripravljen in uspešno izveden. Intenzivnost timskega dela je bila visoka v času priprave in ob izvedbi glasbenega dogodka. Razvidno je bilo, da umetnik dela pretežno s starejšo populacijo. V timu smo ugotovili, da bi bila v prihodnje za sedmošolce boljša krajša umetnikova razlaga. Zainteresiranost učencev je bila večja, kadar so bili vključeni v glasbeno komunikacijo.

Tretja etapa: Renesančni plesi s specialistom za stara glasbila Janezom Jocifom in plesalko – specialistko za starinske plesne Barbaro Kanc

Projektni glasbeni dogodek Renesančni plesi je bil izveden 13. 2. 2020 v glasbeni učilnici OŠ Pivka, ločeno za učence 7. a- in 7. b-razreda. Od vseh projektnih glasbenih dogodkov na OŠ Pivka je bil tretji najbolj interdisciplinarno zasnovan.

Specialist za staro glasbo Janez Jocif je igral odlomke renesančnih skladb na replike starih inštrumentov. Plesalka – specialistka za starinske plesne Barbara Kanc je učence pričakala oblečena v renesančno obleko in jih uvedla v plesne korake ter figure starinskih plesov.

Ob plesni in inštrumentalni demonstraciji »v živo«, predstavitvi v Power-Pointu z bogatim slikovnim gradivom in branjem odlomka iz Santoninovega dnevnika sta učence oba umetnika uvedla v glasbeno-plesno dogajanje na renesančnih dvorih. Barbara Kanc je učence naučila izbrane plesne figure plesov branle simple, branle double in branle de châteaux. Učenci so pod vodstvom učiteljice GUM zapeli že usvojeno pesem Thomasa Morleya *Now*

is the Month of Maying (Majski čas, slov. bes. Jože Humer). Pod plesalkinim vodstvom in ob spremljavi Janeza Jocifa so v sklepnem delu zaplesali branle double.

Analiza odgovorov učencev

Učence smo vprašali, kaj jim pomenita ples in njegova vključenost v projektni glasbeni dogodek. Dobili smo široko paleto odgovorov, od katerih izpostavljamo le nekatere:

Ples mi pomeni zabavo, druženje in umetnost.

Fizično aktivnost [...], naučiš se plesati na renesančno glasbo.

Ples mi pomeni, da se z nekom družiš, poveseš ...

[S]o nam pokazali, kako so se nekoč veselili, peli in plesali

V izjavah prevladuje ocena, da je bil projektni dogodek zanimiv in zabaven:

Nikoli nisem plesal renesančnih plesov, zato je bilo ful zanimivo.

Lepo je bilo, malo smo plesali, predvsem pa zabavno.

Tovrstne dejavnosti po mnenju učencev vplivajo na pomnjenje:

Si na lažji način in tudi zanimiv zapomniš učno snov.

Meni je zelo pomembno, ker lahko vidimo in zaplešemo, kar se učimo.

Učenci so zapisali, kaj si želijo pri prihodnjih projektnih dejavnostih:

Da si želim še plesov učiti, ampak da bi se lahko tudi mi oblekli. Hvala, ker ste prišli!

[S]aj vedno kaj lepega zaigrajo (pa tudi povejo). To smo že imeli parkrat, ampak mi je bilo tokrat najbolj všeč (mogoče, ker smo plesali).

Posamezni učenci so izrazili, da jim je bilo všeč delo v parih in skupinsko delo, drugi pa so izrazili tudi najstniško nelagodje in zainteresiranost:

Bilo je zabavno, ampak ... nikoli več se ne primem s punco!

Ples je bil zanimiv, ampak bi lahko vse skupaj naredili bolj zanimivo za najstnike.

Analiza odgovorov umetnikov

Umetnika sta povratne informacije in refleksije podala ustno, po izvedenem dogodku. Razvidno je bilo, da sta zelo dobro izurjena v tandemske delu in da znata svoje izkušnje s preteklih delavnic ter raznih strokovnih srečanj vključiti v projektni dogodek SKUM. Omenila sta, kakšni prostorski pogoji bi bili še ustrežnejši za izvedbo renesančnih plesov. V danih razmerah sta se morala prilagoditi prostoru in v njem izvesti načrtovane aktivnosti.

Analiza odgovorov učiteljice GUM

Učiteljica je izvedbo glasbenega dogodka v razširjenem timu pozitivno ovrednotila: »Vsak je prispeval svoj kamenček v mozaik zanimive in uspešno izpeljane učne ure. Učenci so intenzivno sodelovali pri povsem novi glasbeni izkušnji – plesu. Uspeli so začutiti enotnost oziroma nerazdružljivost glasbe, besedila in plesa [...].« Zaznala je, da so učenci »aktivno sodelovali predvsem v tistih delih učne ure, kjer je prevladoval praktični vidik, torej petje in ples. Z velikim zanimanjem so spremljali tudi ples gostujoče umetnice in prisluhnili zvokom starih glasbil. Kljub temu da je veliko učencev imelo težave pri učenju plesnih korakov, so pri dejavnosti uživali in dali od sebe najboljše, kar so lahko.« Opozorila je na razlike v ravneh glasbenih sposobnosti in znanjih učencev ter v njihovih interesih:

Smiselno bi bilo tudi učence razdeliti v dve skupini glede na zahtevnost plesnih korakov [...]. Paziti je potrebno na zahtevnost plesnih korakov. Učenci z boljšimi glasbenimi predispozicijami in učenci, ki imajo že veliko glasbenih izkušenj s petjem v pevskem zboru ali pa igranjem na instrumente oziroma s plesom v plesni skupini, morajo dobiti zahtevnejše naloge kot tisti, ki takšnih predznanj nimajo. Tako ohranimo pri učencih interes, saj ni delo niti prelahko niti pretežko.

Analiza timskega dela in izvedbe glasbenega dogodka s strani raziskovalke

V pripravljalnem obdobju na glasbeni dogodek je bila v timu najaktivnejša učiteljica GUM, pri izvedbi pa gostujoča umetnika. Učiteljica je z didaktičnega vidika lahko podala največ povratnih informacij umetnikoma, ki značilnosti učencev v posameznih razredih ne poznata. Uspešnost nadaljnjega sodelovanja v razširjenem timu bi se še stopnjevala, če bi umetnika imela priložnost izvedbe še enega sledečega glasbenega dogodka. Vsekakor sta učencem omogočila najbolj interdisciplinarno izkušnjo umetnosti v projektu SKUM in učilnico spremenila v prizorišče umetniškega, estetskega dogodka.

Raziskovalka je izrazila interes, da bi razširjeni glasbeni dogodek s predstavitvijo renesančnih plesov in srednjeveških glasbil umetnika pripravila tudi za študente glasbene pedagogike ter glasbene umetnosti na UL Akademiji za glasbo.

Četrta etapa: Opera v romantiki z opernim pevcem Juretom Počkajem in dirigentko ter pianistko Mojco Lavrenčič

Glasbeni dogodek Opera v romantiki je edini od vseh »v živo« izvedenih projektnih dogodkov⁷ potekal v lokalni kulturni ustanovi – v Krpanovem domu v Pivki (prim. Morel 2021b). Čeprav je bilo načrtovano, da se koncerta udeležijo vsi osmošolci, je karantena učencem 8. a-razreda preprečila udeležbo. Učiteljica GUM je v sodelovanju z Juretom Počkajem in Mojco Lavrenčič oblikovala koncert, ki sta ga moderirali učenki 8. b-razreda. Skupaj z osmošolci je pripravila scensko postavitev na odru. Učenci so prejeli vstopnice, narejene za koncert, in utrjevali koncertni bonton: vstop v dvorano, zasedanje sedežev, spremljanje koncerta, odhod iz dvorane. Jure Počkaj je ob klavirski spremljavi Mojce Lavrenčič zapel arije iz Wagnerjevih in Verdijevih oper ter odlomka iz spevoigre *Jamska Ivanka* Miroslava Vilharja. Moderatoriki koncerta sta med posameznimi glasbenimi točkami umetnikoma zastavljali vprašanja, ki so jih pred dogodkom zanju pripravili vrstniki.

Analiza odgovorov učencev

Učenci 8. b-razreda so v svojih kratkih poročilih izrazili veselje, da so koncert obiskali »v živo« v kulturni ustanovi:

Lepo je končno videti in slišati kakšno prireditev v živo [...]. Morda bi

⁷ V šolskem letu 2020/2021 je izvedbo projektnih glasbenih dogodkov »v živo« za osmošolce onemogočilo večmesečno zaprtje šole in spremljajoči zdravstvenopreventivni omejitveni ukrepi, sprejeti v času epidemije koronavirusa. Da bi osmošolci ohranili stik s projektom SKUM, je bil zanje timsko načrtovan in na daljavo izveden glasbeni dogodek Mozartove opere (17. december 2020). Preko njega so osmošolci v dveh ločenih izvedbah, za 8. a- in 8. b-razred, spoznali glasbenika domačina, opernega pevca Jureta Počkaja. Dogodek je s klavirsko sprejavo obogatila Mojca Lavrenčič, ki je prišla v domači studio Jureta Počkaja. Učenci so pred dogodkom pripravili vprašanja za opernega pevca in jih poslali učiteljici GUM, ki je obe izvedbi tudi moderirala. Počkaj je učencem zapel vrsto najznamenitejših arij iz Mozartovih oper in arijo Figara iz *Seviljskega brivca* G. Rossinija. Učenci so v pogovoru z umetnikom spoznali poklic opernega pevca in kaj vse zahteva ter vključuje pevski aganžma v opernih hišah in na koncertih. Učiteljica GUM je po projektnih dogodkih SKUM, izvedenih na daljavo, na spletni strani šole zapisala: »Takšen način dela seveda še zdaleč ni primerljiv z živim nastopom glasbenika. Učenci so predvsem pogrešali skupno prepevanje z opernim pevcem. Vendar pa je dogodek zanje pomenil prijetno popestritev šolskega vsakdanjika.« Prim. Morel (2021a).

naslednjič dlje časa trajalo, saj sem uživala, čeprav nisem ravno ljubiteljica opera [...]. Bilo je boljše od pričakovanega.

Vesela sem bila, saj smo lahko poslušali v živo in ne preko Zooma.

Na koncertu so jih prevevali občutki, kot da so v pravi operi. »Všeč mi je bilo, da smo tokrat imeli predstavo v živo, ne pa prek Zooma, ter da se je vse izvajalo kot da bi šli na pravo opero.«

Vsebina se je večini učencev zdela zanimiva in poučna:

Bilo nam je zanimivo, ko sta Jure in Mojca povedala nekaj zanimivosti o romantičnih glasbenikih. Izvedela sem nekaj novega o romantiki. Jure je zelo lepo pel, Mojca pa je zelo lepo igrala.

Predstava je bila zelo dobra in poučna. Naučil sem se veliko o romantiki in tudi o operi.

Všeč mi je bilo to, da vesta toliko o pesnikih in skladateljih.

Fascinantno mi je bilo to, da Jureta sploh ni bilo sram oziroma da ni imel treme.

Všeč so jim bile že priprave na koncert:

Užival sem pri izdelavi okraskov.

Všeč mi je bilo tudi, da smo skupaj okraševali in izdelovali okraske.

V običajnih razmerah se jim vstopnice za koncert ne bi zdele nič posebnega, prav tako ne koncertni bonton. Po tako dolgem kovidnem zaprtju ustanov pa so zapisali:

Zanimiva ideja so bile tudi vstopnice, ki jih je naredila učiteljica.

Zaradi vstopnic sem se počutil kot na pravem koncertu.

Všeč mi je bilo, da smo dobili vstopnice in da smo se razporedili na prava mesta.

Lepo so nas sprejeli v dvorano. Zelo sem užival v predstavi, ker me ni nihče motil.

Jaz bi podaljšal čas prireditve, če bi jo jaz priredil.

Učenci so izpostavili tudi finančni vidik glasbenega dogodka:

Dobro je bilo, ker se vstopnice niso plačale.

Všeč mi je bilo tudi, da je bilo zastonj, saj moraš za prave opere plačati.

Posamezne učence je motilo, da so bile nekatere arije zapete v italijanščini in da zato niso razumeli njihove vsebine. Prav tako bi si želeli, da bi lahko tudi med samim koncertom imeli priložnost zastaviti vprašanja umetnikoma. Večji del učencev si je želel, da bi Jure in Mojca lahko naslednje leto spet nastopila zanje in da bi bila na ta način predstavljena tudi kakšna druga glasbena zvrst.

Analiza odgovorov umetnika

Po koncertu sta umetnika v pogovoru z učiteljico GUM in raziskovalko izrazila veliko zadovoljstvo, da sta lahko nastopila na koncertnem odru. Njuna projektna izkušnja je bila popolnoma drugačna kot pri prejšnjih projektnih aktivnostih, ki sta jih za učence OŠ Pivka izvedla na daljavo. Z učenci – poslušalci sta imela pristen stik, v dvorani se je znova zaznal fluid, ki med muziciranjem nastane med umetniki in občinstvom. Z raziskovalko sta se pogovarjala tudi o svojih osebnih umetniških načrtih in o tem, da sta zainteresirana za organizacijo podobnih dogodkov z mladimi ter za mlade tudi po izteku projekta SKUM.

Analiza odgovorov učiteljice GUM

Tudi za učiteljico GUM je bil koncertni dogodek, ki ga je skupaj s timom organizirala, pomemben korak za vrnitev v »normalno« kulturno-umetniško življenje in izvedbo KUV dogodkov za osnovnošolce. V pripravo dogodka je vložila zelo veliko svojega časa in priprav. Žalostilo jo je, ker se učenci 8. a-razreda zaradi karantene koncerta niso mogli udeležiti. Njeno vabilo ter vključitev obeh umetnikov sta ji je potrdila v zelo pozitivnih odzivih učencev in raziskovalke – poslušalcev na koncertu. Izpostavila je namensko dodeljevanje moderatorske vloge dvema osmošolkama, ki sta bili na ta način izzvani z zahtevnejšo nalogo.

Analiza timskega dela in izvedbe glasbenega dogodka s strani raziskovalke

Pri tiskem delu se je vodstveno in organizacijsko znova izkazala učiteljica GUM. Omogočila je, da je bil med prvimi javnimi »pokoronskimi« kulturnimi prireditvami v prenovljeni dvorani Krpanovega doma koncert za osmošolce OŠ Pivka. Oba umetnika sta bila vključena v pripravo scenarija, ki so ga oblikovali v povezavi s cilji učnega načrta za glasbeno umetnost v 8. razredu. Zelo pomemben za lokalno skupnost je bil tudi vsebinski poudarek na skladbah iz Vilharjeve spevoigre *Jamska Ivanka*. Raziskovalka je supervizijsko svetovala učiteljici GUM pri pripravi koncertnega dogodka. Po njegovi izvedbi je nagovorila mlado publiko in poudarila pomen ter vlogo KUV, koncertov v do-

mači kulturni ustanovi ter promocije glasbenikov, ki prihajajo iz lokalnega okolja.

Peta etapa: Slovenski glasbeni poustvarjalci z violinistko Ano Mezgec

Zadnji, peti projektni glasbeni dogodek, Slovenski glasbeni poustvarjalci, je potekal 7. 3. 2022 v glasbeni učilnici OŠ Pivka ločeno za učence 9. a- in 9. b-razreda. Violinistka Ana Mezgec, nekdanja učenka OŠ Pivka in sedanja članica Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, je devetošolce aktivno vodila skozi sodobno glasbeno poustvarjalnost s posebnim poudarkom na jazzu. Za učence je pripravila delovni list, ki so ga reševali med njeno izvedbo venčka znanih klasičnih skladb in venčka skladb iz t. i. glasb sveta. Učiteljica GUM je vodila razredno petje dveh že usvojenih skladb: *What a Wonderful World* Louisa Armstronga in *Ko boš prišla na Bled* Bojana Adamiča. Slednjo so učenci improvizirano spremljali z Orffovimi glasbili in s kahonom, na violino pa je improvizirala Ana Mezgec. V moderiranem pogovoru, ki ga je vodila učiteljica GUM, je Ana Mezgec predstavila svoj poklic, profesionalne obveznosti članice simfoničnega orkestra in svoje prostočasne ustvarjalne glasbene dejavnosti ter igranje v različnih ansamblih.

Analiza odgovorov učencev

Učenci so v zadnjem strnjenem pisnem poročilu izrazili svoja doživetja in vtise s srečanja z Ano Mezgec ter jih povezali z vtisi in s spomini na vse SKUM-ove glasbene dogodke. Vsem učencem je bil zadnji projektni glasbeni dogodek zelo všeč. V zapisih so izpostavili izbor skladb, ki so jih poslušali, (so)izvajali in (so)ustvarjali:

Najbolj všeč mi je bilo, ko je bila pri nas Ana Mezgec, saj smo lahko igrali spremljavo in lahko smo peli angleško pesem.

Najbolj pa mi je bilo všeč igranje Ane Mezgec in naše petje pesmi *What a Wonderful World*.

V spomin se mi je najbolj vtisnila Ana Mezgec, saj me je navdušila s svojim igranjem violine in popeljala v misel, da bi morda v prihodnosti tudi sama kaj ustvarila.

Navdušilo jih je njeno igranje na violino:

Zelo me je presenetila, kako dobro igra violino, ker nisem še nobenega tako dobro slišala igrati violino.

Uživala sem pri srečanju z Ano Mezgec, saj me je njeno igranje na violino navdušilo in od takrat več poslušam klasično glasbo. Zelo je vplivala na moj glasbeni okus in kako uživati v njej.

Za učence je bila pomembna vključitev in obravnava jazza:

Najbolj se mi je vtisnila v spomin Ana Mezgec, ker smo pri njej spoznavali jazz.

Najbolj všeč mi je bil jazz od vseh teh zvrsti glasbe.

V zapisih so učenci projektne glasbene dogodke povezovali in primerjali: »Najbolj sta se mi v spomin vtisnila Ana Mezgec in Janez Jocif, saj sta pokazala, da je stara in modernejša glasba tudi zabavna.« Njihovi zapisi so se individualno zelo razlikovali v mnenjih, kateri od gostujočih umetnikov se jim je zdel najbolj in kateri najmanj zanimiv, kar so tudi argumentirali. V zaključnih razmišljanjih so znova izpostavili zanimivost, zabavnost in poučnost glasbenih dogodkov:

Všeč mi je bilo, da so bili vsi gostje zelo prijazni in so pripravljali zanimive programe in nas tako zabavali.

Te ure bom pogrešala, saj smo se pri urah SKUM-a veliko naučili in nasmejali.

Pouk glasbene umetnosti je bil bolj zanimiv ob dogodkih. Lahko bi imeli več takih dogodkov.

Všeč jim je bilo, da so imeli možnost aktivne participacije:

Všeč mi je bilo, ker smo veliko sodelovali.

Na vseh SKUM-srečanjih mi je bilo všeč, da smo del lahko prispevali tudi učenci.

Menili so, da so jim srečanja z umetniki omogočila boljše razumevanje glasbenih vsebin:

Vesel sem tudi, da smo se spoznali v živo, saj mi je lažje razumeti stvari, če mi jih nekdo razloži v živo, ne samo po videoposnetku.

Pri pouku glasbe sem po obisku teh ljudi veliko lažje sledil, saj sem vedel, o katerih stvareh smo se pogovarjali.

Posamezni učenci so izpostavili, da se njihov odnos do klasične glasbe ni spremenil:

Obiski me niso ravno prepričali v klasično glasbo, saj imam raje pop glasbo in rock glasbo. Ljudje, ki se ukvarjajo s klasično glasbo, se mi zdijo zanimivi.

Klasična glasba mi ni najbolj všeč, saj ni nič posebnega.

Včasih so v izjavah prišli v delno nasprotje s samim seboj: »Klasična glasba mi ni najbolj všeč [...]. Zanimive so mi vse zvrsti klasične glasbe, s katerimi se gostje ukvarjajo. Predstavljali so na zanimiv način in se nam tako vtisnili v spomin.« Posamezni učenci so razmišljali o glasbenih umetnikih in njihovem igranju na inštrumente:

Sem pa po teh urah SKUM-a ugotovila, da je klasična glasba zelo lepa za poslušanje, a vendar tudi težka za igranje. Ljudje, ki se z glasbo poklicno ukvarjajo, morajo imeti res veliko znanja, da z igranjem inštrumentov lahko zaslužijo. Sem po teh urah dobila spoštovanje do ljudi, ki igrajo inštrumente in se z glasbo poklicno ukvarjajo.

Name so obiski vplivali tako, da zdaj bolj cenim in spoštujem tiste ljudi, ki se s tem ukvarjajo. Saj vem, da ni lahko nekaj ustvariti.

Zavedali so se pomena projektnih glasbenih dogodkov:

Potek pouka glasbene umetnosti sem vsakič doživela drugače, saj sem pri vsakem srečanju našla novo inspiracijo in sem vedela, da prav takšnih možnosti, kot smo jih imeli v osnovni šoli, mogoče ne bomo imeli več.

Obiski so vplivali name v dobrem smislu. Slišala sem veliko novega o glasbi iz različnih časovnih obdobj. Takrat sem ugotovila, kako zelo se glasba razlikuje od današnje. Poklici so mi bili zanimivi, saj se lahko ukvarjaš s svojim najljubšim obdobjem in ga predstavljaš drugim ljudem. Pouk glasbe se je spremenil na boljše, saj smo počeli veliko zabavnih ter drugačnih stvari in v njih uživali.

Analiza odgovorov umetnice

Ana Mezgec, kot nekdanja učenka šole in po starosti devetošolcem od vseh sodelujočih umetnikov najbližja glasbenica, je v pogovoru po končanem dogodku razmišljala o stiku z učenci in njihovi odzivnosti. Predstavila je, kdaj in

na kakšen način je pridobila izkušnje pri delu z mladimi, in razmišljala, kako navdušiti mlado publiko za klasično glasbo, za slovensko ljudsko glasbo in za glasbe sveta. Pot in most k temu je vključevanje poznanih ter popularnih jazzovskih skladb in skladb iz drugih glasbenih zvrsti ter žanrov. V ustni refleksiji je poudarila, zakaj se je odločila za oblikovanje delovnega lista za učence, in komentirala svoj izbor odlomkov skladb, ki jih je zaigrala učencem.

Analiza odgovorov učiteljice GUM

Učiteljica GUM je izrazila zadovoljstvo, da so se lahko učenci na zadnjem projektnem glasbenem dogodku srečali z mlado violinistko Ano Mezgec, ki je obiskovala OŠ Pivka in se nato profesionalno usmerila v glasbeno pot. Ocenjuje, da je za devetošolce zelo dobro povezala različne glasbene zvrsti in jih spodbudila k aktivnemu sodelovanju.

Analiza timskega dela in izvedbe glasbenega dogodka raziskovalke

Zadnji projektni glasbeni dogodek je pokazal, da je timsko delo že dobro utečeno. Novi model načrtovanja, izvedbe in reflektiranja glasbenih dogodkov, v katerih večji del glasbenih aktivnosti z učenci vodijo gostujoči umetniki, je prenosljiv v nadaljnjo prakso izvajanja KUV. Supervizijsko spremljanje in svetovanje raziskovalke učiteljici GUM ste se podaljšala še na pripravo ter prijavo izvlečka prispevka učiteljice GUM za zaključno konferenco projekta SKUM.

Odgovori na raziskovalna vprašanja

RV1: Kako učenci celostno doživijo projektni glasbeni dogodek? Učenci so v odgovorih na vprašalnike in v pisnih poročilih izrazili svoje vtise, doživetja in spoznanja na emocionalnem, psihomotoričnem, kognitivnem ter socialnem področju. V skladu s svojimi osebnimi interesi za glasbene dejavnosti (petje, igranje na inštrumente, ples, ustvarjanje, poslušanje) in svojo zainteresiranostjo za obravnavane glasbene vsebine so izrazili, kaj jim je bilo pri posameznem glasbenem dogodku všeč in kaj ne. Večina izjav je podkrepljenih z argumentacijo. Najbolj so jim bili všeč glasbeni dogodki, na katerih so gostujoči umetniki vključevali popularno glasbo in jazz ter na katerih so učence v največji meri aktivirali. Učenci so največkrat izrazili, da je bil glasbeni dogodek zanimiv in zabaven. Čeprav so posamezniki zapisali, da jim klasična glasba ni všeč in da niso spremenili odnosa do nje, so v istih zapisih izpostavili tudi, da jo je gostujoči umetnik predstavil na zanimiv način. Glasbeni dogodki so učencem pomenili spremembo šolskega vsakdana. Koncertni dogodek v Krpanovem domu pa je po večmesečnem zaprtju ustanov in po-

uku na daljavo pridobil posebno veljavo zaradi izvedbe »v živo« v kulturni ustanovi.

RV 2: Kakšne glasbene izkušnje in znanja pridobijo na različnih glasbenodejavnostnih področjih ob delu z umetnikom? Učenci so, glede na svoje siceršnje ukvarjanje z glasbo in stike z glasbeno umetnostjo ter kulturo, različno vrednotili, v kolikšni meri so napredovali na ritmičnem področju, pri igranju na glasbila, na poustvarjalnem in na ustvarjalnem področju. Poudarili so, da so si skozi predstavitev umetnikov in lastno aktivno participacijo obravnavane vsebine bolj zapomnili. Večkrat so poudarili, da so bile obravnavane vsebine poučne. Spoznali so različne specializacije sodelujočih glasbenih umetnikov in vzpostavili odnos do njihovega profesionalnega delovanja. Raziskovalni izsledki potrjujejo stališča osnovnošolskih učiteljev, ki so v raziskavi Geršakove idr. (2022) ocenili, da integracija umetnosti v učne procese vpliva na sproščenost učencev, pozitivno razredno klimo, boljše počutje učencev, njihovo ustvarjalnost, pomnjenje vsebin in zanimanje zanje.

RV 3: Kakšni so vtisi umetnika in učiteljice GUM o odzivnosti učencev in njihovi aktivni participaciji v projektnem glasbenem dogodku? Vsi umetniki so bili zadovoljni z odzivnostjo učencev in njihovim sodelovanjem. Posamezni umetniki so razmišljali tudi o variiranih pristopih v posameznem razredu, ker so učence in glasbene sposobnosti ter interese posameznega razreda med izvedbo glasbenega dogodka šele spoznavali. Del umetnikov je bil v refleksijah predvsem usmerjen v glasbenostrokovna razmišljanja in ne toliko v didaktično področje. S slednjega področja je v svojih refleksijah vedno izhajala učiteljica GUM. Ker je sama učence zelo dobro poznala, je vedno omenjala razvojne vidike, ki jih je treba upoštevati pri načrtovanju in izvajanju glasbenih dejavnosti z učenci. Povratne informacije učencev o izvedenem glasbenem dogodku je pridobila z vprašalniki, ki jih je pripravila raziskovalka. Učiteljici so bili bolj všeč vprašalniki, ki so se neposredno nanašali na obravnavane vsebine, ki jih je (so)izvedel umetnik. Z njimi je pridobila povratne informacije o tem, kaj so se učenci naučili in spoznali ter v kolikšni meri so nadgradili svoja glasbena znanja.

RV 4: Na katerih področjih timsko delo umetnika, učiteljice GUM in raziskovalke – strokovne spremljevalke vpliva na uspešnost izvedbe novega modela KUV v projektu SKUM? Kakovostno in prožno timsko delo zelo pomembno vpliva na uspešnost izvedbe novega modela KUV. Preko njega je zaživela povezava med VIZ in umetniki, povezovala so se umetniška, didaktična in raziskovalna ekspertiza. Timsko delo je v pripravljalnem obdobju vedno potekalo na daljavo, pri izvedbi so bili vedno navzoči vsi člani tima, refleksije in evalvacije pa so

deloma potekale »v živo« in deloma na daljavo. Pomembna je bila odprtost vseh članov tima za sodelovanje in za učenje drug od drugega ter drug ob drugem.

Sklep

Projekt SKUM je omogočil, da so bili številni otroci in mladostniki deležni kakovostnih kulturnih in umetniških izkušenj v različnih učnih okoljih. Udeleženi so vse smernice, ki jih v povezavi s KUV opredeljuje nova Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22-29). Povezal je celotno vertikalno vzgojno-izobraževalnih zavodov, umetnike in kulturne ustanove ter spodbudil njihovo nadaljnje sodelovanje tudi v času po zaključku projekta. Na področju glasbene umetnosti je vplival na oblikovanje novega modela, v katerem so se medsebojno oplajale umetniška, didaktična in raziskovalna ekspertiza. Učencem je omogočal razvoj sporazumevalne zmožnosti v glasbenem jeziku, jih spodbujal k ustvarjalnosti, lastnemu raziskovanju, angažiranju pri skupinskem delu, razmišljanju in oblikovanju estetskih stališč. V času epidemije koronavirusa in zaprtja VIZ ter kulturnih ustanov je na novo ozavestil pomen in vlogo živega muziciranja ter neposrednega stika otrok, mladih in odraslih z glasbeno umetnostjo ter umetniki v avtentičnih učnih okoljih. Umetnike je na drugačen način vključil v formalno izobraževanje in s timsko izvedenimi glasbenimi dogodki spremenil šolski vsakdan učencev. Za učitelje GUM je pomenil razširitev in poglobitev glasbenih znanj ter spretnosti. Kljub oviram, ki so nastale v času epidemije, so imele šole v času izvajanja projekta SKUM vlogo kulturno-umetniških stičišč in lokalnih žarišč KUV.

Literatura

- European Commission. 2016. *Cultural Awareness and Expression Handbook: Open Method of Coordination (OMC) Working Group of EU Member States' Experts on Cultural Awareness and Expression*. Pariz: Publications Office.
- Geršak, V., H. Korošec, U. Podobnik, S. Prosen, B. Sicherl-Kafol in H. Smrtnik Vitulić. 2022. »Pogled učiteljev na pomen integracije umetnosti na različnih področjih delovanja učencev in dijakov.« *Vzgoja in izobraževanje* 53 (1–2): 32–37.
- Golobič, Š. 2016. »Vpliv umetniških programov osrednjih slovenskih glasbenih institucij na kulturni razvoj in orientacijo šolske populacije.« Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani.
- . 2019. »Kulturna vzgoja na področju glasbene umetnosti v osrednjih slovenskih glasbenih institucijah.« *Mostovi med formalnim in neformalnim glasbenim izobraževanjem* 31 (tematska številka): 145–160.

- Gombač, B. 2022. »Vloga koordinatorja kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojno-izobraževalnem zavodu.« *Vzgoja in izobraževanje* 53 (1–2): 65–68.
- Jeler, M., G. Kamnikar in V. Geršak, V. 2021. »Ustvarjalnost je učiteljica in mi vsi njeni učenci – aktivno učenje in poučevanje na daljavo z umetnostjo.« *V Za človeka gre: digitalna transformacija v znanosti, izobraževanju in umetnosti; zbornik recenziranih strokovnih prispevkov za področje plesa*, ur. S. Sečak, 47–58. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press.
- Kordeš, U., in M. Smerdu. 2015. *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
- Kroftlič, R. 2022. »Vzgoja z umetnostjo – žlahtna in pogosto spregledana povezovalna v pedagoškem delovanju.« *Vzgoja in izobraževanje* 53 (1–2): 6–7.
- Kulturni bazar. B. I. »O mreži KUV.« <https://kulturnibazar.si/o-mrezi/>.
- Mesec, B. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Višoka šola za socialno delo.
- Morel, D. 2019. »Glasbena dejavnost v okviru projekta SKUM.« Osnovna šola Pivka, 23. september. <https://www.os-pivka.si/glasbena-dejavnost-v-okviru-projekta-skum/>.
- . 2021a. »Projekt SKUM na daljavo.« Osnovna šola Pivka, 23. april. <https://www.os-pivka.si/projekt-skum-na-daljavo-2/>.
- . 2021b. »Projekt SKUM – tokrat »v živo.« Osnovna šola Pivka, 4. junij. <https://www.os-pivka.si/projekt-skum-tokrat-v-zivo/>.
- Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2011. *Program osnovna šola: glasbena umetnos; učni načrt*. 2011. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008–2011 (ReNPK0811). 2008. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 35. <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2008-01-1428>.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22-29). 2022. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 29. <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2022-01-0559>.
- Rotar Pance, B. 2022. »Glasba kot eno od področij kulturno-umetnostne vzgoje in projekta SKUM.« *Vzgoja in izobraževanje* 53 (1–2): 18–23.
- Štemberger, T. 2020. *Uvod v pedagoško raziskovanje*. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
- UNESCO. 2006. »The Road Map of Art Education.« The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century, Lisbon, 6.–9. marec.
- . 2010. »Seoul Agenda, Goals for the Development of Arts Education.« CLT/CEI/CID/2011/ME/198 REV.
- Vogrinc, J. 2008. *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Developing Communicative Competences in Musical Language in the SKUM Project

The project Developing Communication Competences through Cultural-Art Education (2017–2022) enables children and young people to meet artists and different artistic languages in authentic learning environments. Project activities in the field of music encourage the development of communicative competences in musical language. During the SKUM project, we held five musical events performed 'in-person' with students at the Primary School Pivka. They participated as performers, listeners and creators as well as taking part in thematic activities, led by the guest musical artist. Through various activities, they got to explore different aspects of the professional life of musicians. Each event was planned, performed and evaluated by a team composed of a guest musician, music teacher and researcher (professional supervisor). The student's holistic experiences of each event as well as their impressions of the artist were presented in the research findings. The students most often characterized musical events as interesting and fun. They immensely enjoyed it when the artist included them in playing instruments when they were dancing, creating in groups and singing. The activities with the artist helped them improve their understanding and memorize the musical content. Although their perspective toward classical music did not alter, they emphasized that the artists presented it in an interesting way. They liked the inclusion of popular music and jazz. The SKUM project musical events enriched their everyday school life. The analysis of the collaboration between the artist, teacher and researcher showed a successful interaction and the synergy of their artistic, didactic and research expertise.

Keywords: cultural-art education, music, SKUM project, musical events, musical communication